

Undervisningsmateriale til lyd på mellemtrinnet og i udskoling

Nissen hos spækhøkeren

©Kia Lundsgaard

www.radiodrama.dk

Introduktion til *Nissen hos spækhøkeren*

H. C. Andersen skrev i 1852 eventyret om "*Nissen hos Spækhøkeren*".

Fortællingen handler om en husnisse, der bor hos den rige spækhøker i byen. Nissen har det godt, han bor varmt og får rigeligt med grød – hvad mere kan en nisse forlange?

På købmandsgårdens loft bor der en fattig studerende, som bruger al sin tid på at læse poesi. Nissen bliver draget af de smukke digte, der pirrer hans fantasi og giver ham indre oplevelser, han ikke anede eksisterede. Nissen føler sig pludselig splittet mellem spækhøkerens dejlige grød, som fylder nissens mave, og studentens poesi, som fylder nissens fantasi og sjæl.

Hvad skal nissen dog vælge? Kan og skal man vælge?

Undervisningsmaterialets opbygning

- Forforståelse
- Lyt til "*Nissen hos spækhøkeren*"
- Arbejdsspørgsmål til indholds- og lydside
- Nissens dilemma, aktantmodellen
- Elevproduktion af lydfortællinger: "Grantræet" af H. C. Andersen

***Nissen hos spækhøkeren* kan høres gratis på www.radiodrama.dk**

Husk at indberette materialet til CopyDan

Producent: Radiodrama.dk
Medvirkende: Morten Aagaard, Kia Lundsgaard
Optagelse, redigering, lyddesign: Morten Aagaard
Undervisningsmateriale: Kia Lundsgaard

Forforståelse

Teksten er skrevet i 1852, hvilket betyder, der er en del ord og vendinger, som ikke er så almindelige i dag. Det er godt at kende de ord, inden I skal høre lydfortællingen om "Nissen hos spækhøkeren".

Sæt jer sammen i mindre grupper og find ud af, hvad ordene betyder.

Skriv først betydningen ned af de ord, I kender, derefter kan I slå ordene op i en betydningsordbog på nettet.

Ord	Forklaring
Student	
På kvisten	
Spækhøker	
Fad grød	
Madamme	
Talegaver	
Poesi	
Kaffebønner	
Skilling	
Smørrebrød	
Syndigt	
Prægtig	
Spøg	

Sligt	
Velgerning	
Hverandre	
Mundlæderet	
Kaffemøllen	
Smørfjedring	
Sagte	
Pjaltede	
En herlighed	
Mageløst	
Ankertovet	
Opbruste	
Brast i gråd	
Rabalder	
Lys lue	
Befippet	
Hjertelag	
Besigtig	

Nissen hos spækhøkeren, arbejdsspørgsmål

- Hvorfor kan Nissen godt lide at bo hos spækhøkeren?
- Hvordan opdager Nissen, at studenten kan lide at læse?
- Hvad laver Nissen om natten med madammens mundlæder?
- Hvilken position har Bøtten i købmandsbutikken?
- Hvordan har den fået det?
- Hvad er det, Nissen ser, da han kigger på studenten, der læser poesi?
- Nissen bliver stående, selvom studenten slukker lyset og lægger sig til at sove – hvorfor?
- Hvorfor bliver Nissen tiltrukket til kvisten?
- Hvorfor græder Nissen, når han hører studenten læse i sin bog?
- Alle vil redde det vigtigste, da huset står i flammer – Hvad redder Nissen?
- Hvilket valg er det, Nissen står overfor?
- Tror du, det er muligt at vælge begge ting?
- Hvad ville du vælge? Hvorfor?

Humor

H. C. Andersen har skrevet teksten med humor og ironiske kommentarer undervejs. Lyt efter nogle af dem og skriv dem ned, eller notér tidskoden. Hvorfor tror du, han har valgt at skrive på den måde?

Budskabet, poesiens betydning

Når en forfatter får en idé til en tekst, han/hun gerne vil skrive, så er det ofte fordi, der sker noget omkring dem, der får dem til at tænke.

- Hvad tror du, H. C. Andersen har tænkt på, da han skrev eventyret om "Nissen hos spækhøkeren"?
- Hvad er det, H. C. Andersen gerne vil fortælle om poesi, altså det at læse?
- Har du oplevet, at din fantasi fik frit løb, da du læste en tekst?
- Hvorfor tror du, der er mange, der kan lide eller hører historier?
- Kan du lide at læse eller høre historier?
- Hvad er den bedste bog, du har læst, fået læst højt eller hørt som lydbog?

Nissens dilemma

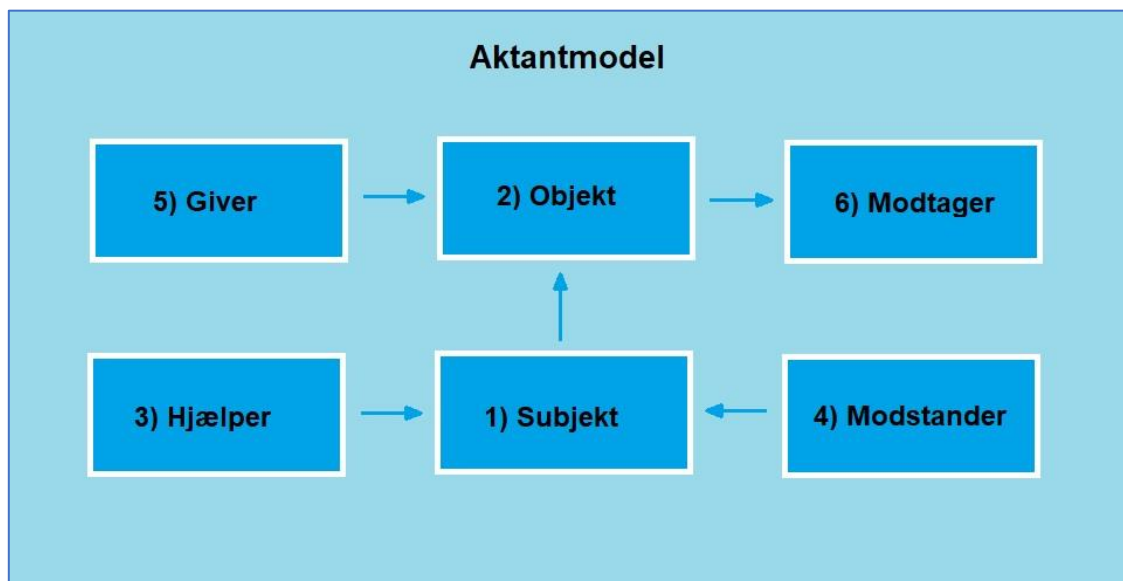
Nissen står i et dilemma, om han skal vælge studenten og poesien eller spækhøkeren og grøden.

Aktantmodellen kan være med til at belyse Nissens dilemma. Du skal lave to modeller.

I begge er 1: subjektet *Nissen*.

I den ene model er 2: Objektet: *Poesien*, og i den anden model er 2: Objektet: *Grøden*.

- Hvordan ser de øvrige fire felter ud?
- Man siger, at hvis 1: subjekt og 6: modtager er den/det samme, så har fortællingen en harmonisk slutning. Har "Nissen hos spækhøkeren" en harmonisk slutning?
- Hvad ville du vælge – den indre (poetiske) lykke, eller den ydre (fysiske mæthed og kærlighed til mad) lykke?

Lydsiden

Reallyd: er lyde, som de medvirkende i lydfortællingen kan høre
Effektlyde: er lyde, som kun lytteren kan høre (f.eks. musik)

- Hvordan er anslaget – hvad er den første lyd, du hører?
- Hvordan er stemningen i begyndelsen?
- Beskriv musikken, hvilken betydning har musikken for handlingen?
- Hvordan understøtter lyden fortællingens afslutning?
- Lyt efter reallyde, skriv tidskoderne ned
- Lyt efter effektlyde, skriv tidskoderne ned
- Udvælg et afsnit af lydfortællingen, du synes er særligt stemningsfyldt eller effektivt – begrund dit valg
- Hvilken betydning har lydbilledet for fortællingen?
- Hvordan synes du, lydbilledet passer sammen med fortællingen – kunne noget have været anderledes og hvordan?

Elevproduktioner

Eventyr

"Nissen hos spækhøkeren" er dramatiseret oplæsning med to stemmer af H. C. Andersens originale eventyr.

I skal nu arbejde med "*Grantræet*" af H.C. Andersen, der handler om træet, der så forfærdeligt ønsker sig at være elsket og tilbedt.

Arbejd sammen to og to. I skal udvælge en passage fra teksten, som I synes særlig godt om. Opdel teksten, så den passer til to stemmer.

Arbejd med jeres oplæsning. Indtal i korte bidder, det gør det nemmere at slette eller optage om, når man ikke optager lange passager ad gangen.

Læg efterfølgende real- og effektlyde på jeres lydfortælling, så den passer til handling og fortællingens stemning.

Julens traditioner

I skal individuelt eller i små grupper arbejde med julens traditioner.

I skal vælge én tradition, I ønsker at fordybe jer i.

Find ud af; Hvor stammer traditionen fra, hvor længe har den været i Danmark, hvilken betydning har den, er den religiøs eller kulturel osv.

Derefter skal I indspille en podcast, hvor I kommer ind på al jeres viden. I bestemmer selv, om podcasten skal være faktuel, eller om I vil lave en dramatisering over jeres specifikke tradition.

Velegnede redigeringsprogrammer

Har I adgang til Skoletube, så er WeVideo eller Soundation klart at foretrække, når I skal lave lydproduktioner.

I kan indtale jeres tale direkte i programmerne på skoletube.dk eller via skoletube-appen og redigere derfra. Programmerne har mange real- og effektlyde, I kan bruge sammen med jeres stemmer. Det er nemme programmer – se evt. instruktionsvideoerne i programmet, inden I går i gang. WeVideo er umiddelbart nemmere end Soundation.

Upload jeres færdige lydfortællinger i en klassekanal på Skoletube,

Har I ikke adgang til skoletube, kan anbefales følgende programmer

Pc: <https://www.audacityteam.org/>

Ipad: Garageband eller evt. Imovie

Telefon: Anchor eller Memoer

www.wetransfer.com kan sende store lydfiler, hvis I optager på forskellige devices, der skal redigeres i det samme program.